



NEMZETI MÉDIA- ÉS  
HÍRKÖZLÉSI HATÓSÁG

# **A 20 százalékos bűncselekményarány vizsgálata a hírműsorokban (2014)**

Budapest, 2015. június 2.

Az Mttv. 38 § (1) bekezdése a jelentős befolyásoló erővel rendelkező (továbbiakban: JBE) lineáris audiovizuális médiaszolgáltató számára a következő elvárást fogalmazta meg: „(...) A más médiaszolgáltatótól átvett, illetve a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűnügyi tematikájú híryananyag vagy tudósítás a hírműsorszám időtartamának húsz százalékánál éves átlagban nem lehet hosszabb terjedelmű.”

„Bűnügyi tematikájú híryanagnak vagy tudósításnak” azokat az összefoglalókat tekintjük, amelyek bűncselekményekről számolnak be. A bűncselekmény fogalmát a magyar büntető törvénykönyv (Btk.) határozza meg. A törvényi hely a következőképpen fogalmaz:

„Btk. 4. § (1) Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha a törvény a gondatlan elkövetését is bünteti – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

(2) Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Köztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.”

Tagadhatatlan, hogy a bűnözés része a mindennapi életünknek. A médiumok fikciós kínálatában magas arányban szerepelnek krimik, bűnügyi sorozatok<sup>1</sup>. A nem fikciós műfajokban is jelentős megoszlásban találunk bűncselekményekről beszámoló műsorszegmenseket. A televízióban ábrázolt bűnesetek nagy valószínűséggel befolyásolják a befogadók társadalmi percepcióját. „A néző a filmen látott bűnügyi történetekből nyert információt öntudatlanul is valóságközeli ismeretként éli meg, és mintegy „átkopírozva” elvárja, hogy a valódi rendőrség is minden ügyet, de legalább az övét derítse fel, miként a tévében megszokott felügyelő, és ugyanúgy diadalmaskodjon az igazság, bűnhődjön a gonosz, amint az a krimikben történni szokott.”<sup>2</sup>

Korinek László szerint magyar vizsgálatok igazolták, hogy a nézők a saját környezetükben történő bűnözést jelentősen alulértékelik, ha nem ők vagy hozzátartozóik az esemény elszenvedői. „Egyúttal minél távolabbi, földrajzi, szociális kör bűnözéséről kérdezzük az embereket, annál nagyobbak érzik annak jelentőségét.”<sup>3</sup> A tömegtájékoztatás megteremti azt a helyzetet, hogy otthoni környezetben szörnyülködheünk a minket körülvevő világ gáztettein, miközben mi közvetlenül nem tapasztaljuk meg ezeket a folyamatokat. A bűnözést az elektronikus médiumok szükségszerűen torzítva adják vissza. „A médiumokban (a bűnözés) egyedi esetként jelentkezik, noha az valójában tömegjelenség. Rendszerint meseszerűen konstruált álvalóságként jelenik meg, s bár feladata a szórakoztatás, tájékoztatás, valójában akaratlanul is félreinformál, manipulál.”<sup>4</sup>

A gyakori előfordulású, de kevésbé szenzációs bűnesetek nem szerepelnek a híradásokban, annak ellenére, hogy a mindennapokban az emberek főleg ezekkel a kisebb büntényekkel találkoznak. Ellenben, ha valamilyen okból megszaporodik egy bizonyos bűncselekményfajta szereplése a híradókban, akkor a népszerűség felülbecsli annak előfordulását. „Vagyis az állampolgár inkább a bűnügyi tudósítások összességének irányát, semmint a valódi bűnözés arányát észleli.”<sup>5</sup>

Bizonyos társadalmi csoportoknál a televízióban látottak kritikátlanul, a valósághoz közeli ismeretként csapódnak le. George Gerbner kultivációs elemzése szerint a probléma nem az egyes műsorszámok vagy csatornák agressziótartalmában rejlik, hanem az agresszió tömeges jelenlétében, amely a nézőkbe folyamatosan azt sulykolja, hogy a világ, amelyben élünk, aljas és erőszakos (aljasvilág-szindróma).

A német „Gewaltkommission” jelentése a médiaerőszak hatásával kapcsolatban nem a közvetlen utánczás veszélyét tartja elsődlegesnek, sokkal inkább abban látja a probléma lényegét, hogy az agresszív modellek fokozatosan megváltoztatják az értékeket, normákat, és elfogadhatóvá

<sup>1</sup> 2014-ben a három földfelszíni szórású televíziós csatorna műsorkínálatában a következő aránnyal szerepeltek a bűnügyi filmek, sorozatok: M1 (6,7%), RTL Klub (7,7%) és TV2 (10,6%). (A műsoridőbe nem számítottuk bele a reklámok és az előzetesek idejét.)

<sup>2</sup> Korinek László: Média és bűnözés In: Belügyi Szemle 2006./12 3-11. o.

<sup>3</sup> u.o.

<sup>4</sup> u.o.

<sup>5</sup> u.o.

teszik az erőszakot, mint a konfliktusok megoldásának hatékony eszközét. A mértéktelen mennyiségű audiovizuális erőszak fokozatosan torzítja a világról alkotott képünket, épül be a - mindenekelőtt kevés élettapasztalattal rendelkező - néző viselkedésmintái közé, előbb-utóbb a mindennapi konfliktushelyzetekben is elfogadhatóvá téve azt.

Az emberek általában erősebben reagálnak a negatív információkra, miután ezek a saját cselekvési célok esetleges veszélyeztetettségére utalnak<sup>6</sup>. A negatív információkra adott intenzív kognitív, emocionális és szociális reakciók úgy működnek, mint a pszichológiai figyelmeztető rendszerek: ezeken keresztül a veszélyek gyorsabban felismerhetők és hatásosan leküzdhetők. Ebből következőn az erőszakot tartalmazó információk a televíziós hírműsorokban általában nagyobb figyelmet kapnak, mint a nem erőszakosak. *„Éppen ezért veszélyes, hogy a statisztikailag nagyobb tömeget kitevő és a lakosság döntő többségét ténylegesen jobban fenyegető tömegbűnözésről szinte semmit, az erőszakos bűnözésről pedig (túldimenzionáltan) szinte mindent hall az állampolgár.”*<sup>7</sup>

A szerkesztők számára csábító lehet a bűnesetek gyakoribb szerepeltetése, mivel a hírműsorok nem tartoznak azon műsorok csoportjába, amelyet be kellene sorolniuk valamelyik korhatári kategóriába (Mttv. 9. § (1)). Így rájuk csak a figyelemfelhívás kötelezettsége vonatkozik (Mttv. 14. §), amely elhangzása után olyan valóságból vett történetekkel sokkolhatják a nézőket, amelyeket abban a műsorsávban fikciós műsorban nem tehetnének meg.

A hírműsorok alapfunkciójának azt kell tekintenünk, *„hogya az állampolgárok számára folyamatosan biztosítsák a társadalmi, politikai, gazdasági életben és a nagyvilág történéseiben való eligazodáshoz szükséges információkat”*.<sup>8</sup> Az Mttv. értelmező rendelkezései között is ennek a nézőpontnak megfelelően definiálták a műsортípust (283 § 17.): *„Hírműsorszám: időtartamának legalább kilencven százalékában a magyarországi és a nemzetközi közélet aktuális eseményeivel - ide nem értve a közlekedési híreket, az időjárás-jelentést és a sporthíreket - foglalkozó műsorszám.”*

A hírműsoroktól - mint eredendően közszolgálati műsoroktól - elvárható, hogy olyan eseményeket, ügyeket és közéleti szereplőket tárjanak a nyilvánosság elé, amik/akik fontosak, jelentősek és közérdeklődésre tartanak számot.<sup>9</sup> Ténykérdés, hogy a tömegkommunikációban jelenleg tapasztalható fejlődési folyamatok alapján a közönség figyelméért folytatott versenyben a „komoly műfajok”, az érdemi tájékoztatás, a politikai diskurzus fokozottan kiszorul. Noha egyes elméletek pl. a hírműsorok szerkesztési, szelekciós elveként a hírtéket tüntetik fel, a műsorkészítők, a műsorszerkesztők manapság leginkább abból a szempontból mérlegelnek, hogy műsoraik elég érdekesek-e. A modell, amely a szórakoztatás-közönségnagyság-reklámbevétel láncolatán alapul, mind általánosabbá válik. A nézők manapság nemcsak tájékozódás céljából nézik a híradásokat, hanem olyan szándékok is közrejátszanak ebben, mint a szórakozás és a kikapcsolódás. Ezen a felismerésen alapszik a közönség érdeklődésére számot tartó információk szórakoztató formában való prezentálása, amelyet az angol kifejezéssel élve - az information és entertainment szavak összevonásával - infotainmentként is szoktak emlegetni. *„A demokratikus társadalmak politikai rendszerei ezzel szemben kitüntetett szerepet rónak a tájékoztatás, véleményképzés nyilvános fórumaira. Az akaratképzés nem merülhet ki a négyévenkénti választásban, annak demokratikus jellege csak a képviselők és képviseltek rendszeres kommunikációja révén biztosítható. A közügyekről való tájékozottság állampolgári adóízető joga nem valósulhat meg tömegkommunikációs eszközök nélkül. A demokratikus intézményrendszer működésének minimuma, hogy az emberek elmenjenek szavazni, a média részéről is feltételez egy olyan tájékoztatási-*

<sup>6</sup> Eredetileg megjelent: Fiske, S. T. (1993): Social cognition and social perception. *Annual Review of Psychology* 44, 155-194. In: Winterhoff-Spurk, P. (2003): Kombination des Sozialcharakters. Medienpsychologische Forschungsergebnisse zur Wirkung von Gewalt in Fernsehnachrichten. (Vortrag im Haus der Saarländischen Landesregierung am 15.15.03 in Berlin)

<sup>7</sup> Korinek László: Média és bűnözés In: Belügyi Szemle 2006./12 3-11. o.

<sup>8</sup> Terestyéni Tamás: A közszolgálatosság követelményeinek értelmezése különös tekintettel a médiatörvény előírásaira In: Jel-Kép 1997/2. 77-97. o.

<sup>9</sup> u.o.

szolgáltatási minimumot, amely híján sem részvételi motivációról, sem választói orientációról nem beszélhetnénk komolyan.<sup>10</sup>

A hírműsorokban tapasztalt bulvárosodási folyamat éppen ezt a minimumot erodálja, kezdi ki. Galtung és Ruge 12 hírfaktort különböztettek meg<sup>11</sup>, amelyek meghatározó szerepet játszanak a kiválasztás folyamatában, vagyis abban, hogy a média bizonyos eseményekről tudósítson. Így többek között megállapításra került, hogy egy eseménynek, amennyiben nem kapcsolódik valamilyen jelentős személyiséghez, erős negatív elemeket kell tartalmaznia ahhoz, hogy hírértékűvé váljon. A hazánkban tapasztalt tendenciák nem egyedülállóak Európában. Egy 2003-ban készült német tartomelemzés, amely a féműsoridőben vetített hírműsorokat vizsgálta 1992 és 2001 között, megállapításai között szerepelt<sup>12</sup>, hogy a híradásokban a politika egyre inkább visszaszorul, miközben például a bűnesetekről szóló tudósítások gyakoribbá válnak. Az ábrázolások egyúttal agresszívebbek lettek, különösen a nemzetközi tudósítások esetében érvényesül meghatározó hírfaktorként az erőszak. Ugyanakkor azt is megállapították, hogy a kereskedelmi adók sokkal inkább konfliktus-orientáltak, mint a közszolgálati médiaszolgáltatók.

A Médiahatóság 2007 januárjában a GfK Hungária Piackutató Intézettel, majd 2011 novemberében az Ipsos Zrt.-vel közösen reprezentatív közvélemény-kutatást végzett a magyar lakosság hírfogyasztási szokásairól. Mindkét elemzésben megpróbálták választ keresni – többek között – arra, hogy milyen a kapcsolat a közügyek iránti érdeklődés és a média témakinálata között (napirend-vizsgálat). Egyrészt az iránt érdeklődtek, hogy mi foglalkoztatja leginkább a kérdezetteket, másrészt arra voltak kíváncsiak, hogy miként látják, mely témák jelenhetnek meg a leginkább a hírműsorokban. 2007-ben és 2011-ben is a negyedik helyen szerepelt a közbiztonság a megkérdezettek által fontosnak vélt kérdéskörök listáján. 2007-hez képest azonban a bűnesetek médiaprezentációjának jelentős emelkedését érzékelték a hírműsorokban (2007: 8. hely; 2011: 2. hely).

A 2011 novemberében készült felmérésben már arra is választ kerestek, hogy megfelelő időt fordítanak-e a híradásokban a bűncselekményekre. A kérdésre adott feleletek alapján megosztottnak tűnt a magyar társadalom. A válaszadók fele túl soknak ítélte az erőszakos események előfordulását, azonban 40 százalék számára megfelelő, sőt tíz százalék szerint kevés volt a témára fordított figyelem. Arra is választ próbáltunk kapni, mit gondoltak arról, miért találtak a nézők/hallgatók egyre több ilyen tartalommal. A válaszadók többsége (56%) szerint pusztán a népszerűség hajszolása vezeti a műsorok szerkesztőit. 23 százalék szerint ez a témakör számíthat a legnagyobb érdeklődésre, míg a megkérdezettek ötöde azt a véleményt képviselte, hogy a romló közállapotok következményeként szerepelnek egyre többet a tévékben, rádiókban a bűnesetek.

Bár lehet, hogy egy nagy horderejű bűntény vagy egy külföldi filmsztárral történt esemény prezentálása inkább felkelti a hallgatók/tévézők érdeklődését, a mindennapi életükre mégis nagyobb kihatással lesz egy törvényjavaslat elfogadása. A hírműsoroknak a közélet történéseinek bemutatása kell, hogy a legfőbb feladata legyen, és nem elsősorban a nézői igények kielégítése. Így elvárható, hogy a hírműsorok – ha már szükségszerű – a bűnözés világából is az olyan típusú hírekre összpontosítsanak, amelyek közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódnak a közülethez. Az ebbe a típusba tartozó hírek három kategóriába sorolhatóak:

1.) A Btk. három olyan fogalmat használ, amelyeket módszertanunkba átemelve jelentősen leszűkítettük a kizárandó bűncselekmények körét. A hivatalos személy (Btk. 459 § 11), a közfeladatot ellátó személy (Btk. 459 § 12) és a külföldi hivatalos személy (Btk. 459 § 13) által vagy ellen elkövetett bűntettek bemutatásának – értelmezésünkben – helye van a hírműsorokban, másképpen szolgálja a demokratikus közvélemény tájékoztatását. Ezeknek a személyeknek a

<sup>10</sup> Angelusz Róbert - Tardos Róbert: Demokratikus kommunikáció és közszolgálatosság. Az állami médiától a C-SPAN-ig 10. old. in. szerk: Terestyéni Tamás: A közszolgálatosság a médiában (1995)

<sup>11</sup> Galtung, J. & Ruge, M. Holmboe (1965): *The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*, Journal of Peace Research, vol. 2, pp. 64-91;

<sup>12</sup> Ruhrmann, G./Woelke, J./Maier, M./Diehlmann, N. (2003): Der Wert von Nachrichten im deutschen Fernsehen. Ein Modell zur Validierung von Nachrichtenfaktoren. Opladen.

tevékenységét a közvélemény részéről kiemelt érdeklődés övezi, az ellenük vagy általuk elkövetett bűncselekmények a demokráciába vetett hitet ássák alá.

2.) Külföldi vagy hazai vonatkozású terrorcselekmények, merényletek, etnikai alapú bűncselekmények, mivel ezek szinte kizárólag politikai vagy ideológiai indíttatásúak.

3.) A szociális indíttatású bűncselekmények egyes fajtái, pl. uzsora, lakásmaffia, mivel ezek a társadalmon belül meglévő feszültségekre hívják fel a figyelmet.

A többi bűntettet – értelemszerűen – beleszámítjuk a 20 százalékos szabály alá tartozó bűnügyi híryanagba.

A Médiatanács által beazonosított három médiaszolgáltatót kívül (RTL Klub, TV2 és Class FM) a közszolgálati médiumok hírműsorainak tájékoztatói gyakorlatát is vizsgáltuk, így került mintánkba az M1 esti Híradója, a Duna TV Híradója és a Kossuth rádió Déli Krónikája.

Tanulmányunkban nem csak a törvényben megfogalmazott bűncselekmény definíciónak megfeleltethető híradásokkal foglalkozunk, hanem azokkal a beszámolókkal is, amelyeket a szakirodalom „azonnali hatást kiváltó” híreknek nevez. Ide tartoznak a bűncselekmények, a háztartási, közlekedési, munkahelyi balesetek és a természeti katasztrófák. Az erőszakos témák hírértéke magas, miután számos hírfaktort egyesítenek magukba, azaz egy eseményből relatív jó eséllyel lehet hír azáltal, hogy valamilyen formában erőszakot tartalmaz<sup>13</sup>. Az erőszakos események magas hírértékük alapján felkeltik és lekötik a nézők érdeklődését, így a növekvő kommercializálódás kényszere, továbbá az ennek eredményeként növekvő konkurencia az erőszakos események struktúráját egyre inkább a hírfaktorokhoz igazítja. A hírműsorok „vérességének” érzetét jelentősen befolyásolja, hogy mekkora teret szentelnek nekik a szerkesztők. Ezen események elszenvedői éppúgy áldozatok, mint a bűntettek kárvallottjai, a balesetek esetében nem egyszer merül fel mások felelőssége, akik mint elkövetők tűnnek fel az összeállításokban. Az általában egy blokkba szerkesztett hírek dömpingje azt az érzetet erősíti a nézőkben/hallgatókban, hogy a híradások szinte csak a hétköznapi élet borzalmairól tudósítanak.

2014 folyamán a hat médiaszolgáltató közel 1178 műsorórát vizsgáltuk, aminek összesen 34,7 százaléka számolt be valamilyen bűncselekményről, balesetről vagy természeti katasztrófáról.

Elsősorban a TV2 (58,2%), majd az RTL Klub hírműsorában (38,2%) szánták a legnagyobb teret az ilyen típusú beszámolóknak. Érdeemes megemlíteni, hogy ezen a két csatornán volt a legmagasabb a bulvár hírek előfordulása is (TV2: 6,4%, RTL Klub: 7,6%), így híreik, tudósításaik jelentős része a szórakoztató híradások (infotainment) közül toborzódott. A kereskedelmi televíziókat a Class FM hírei követték (31,5%) a sorban. A közszolgálati csatornák hírműsoraiban a bűnesetek száma nem érte el a 20 százalékot. A legmagasabb arányt az M1 esti Híradójában regisztráltuk (17,1%). A bűncselekmények és a balesetek, katasztrófák közel azonos hangsúllyal szerepeltek a hírműsorok többségében. A kereskedelmi rádióadó az utóbbiaknak jóval nagyobb terjedelmet szentelt. A témák megoszlását módszertanunk sajátossága miatt csak a magyar vonatkozású műsoregységek viszonylatában tudjuk elemezni. A balesetek, tragédiák témakörén belül a közlekedési balesetek vitték a prímet, amit a háztartási balesetek követtek. A harmadik helyen a szélsőséges időjárás okozta katasztrófák, károk témáját találtuk.

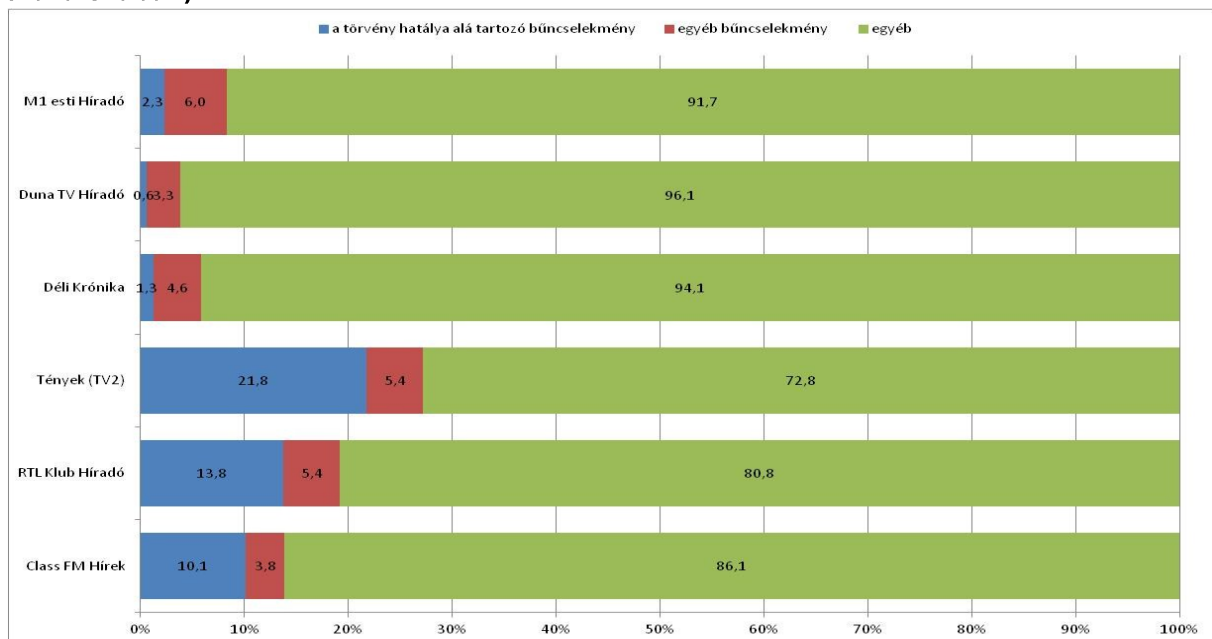
## **1. táblázat: Az „azonnali hatást kiváltó” hírek előfordulás a hírműsorokban (esetszám, időtartam és annak aránya)**

<sup>13</sup> Bruns, T. (1998): Veränderungen der Gewaltberichterstattung im politischen Informationsprogramm der öffentlich-rechtlichen und privaten Fernsehens von 1986-bis 1994. In: Mikos, L. (1999): Veränderungen der Gewaltberichterstattung. *tv diskurs*, 1999 oktober (Heft 10.). 89-91.

	összes bűncselekmény <sup>14</sup>			balesetek, katasztrófák			egyéb		
	N	mp	%	N	mp	%	N	mp	%
<b>M1 esti Híradó</b>	582	64989	8,3	587	68151	8,7	5988	645886	82,9
<b>Duna TV Híradó</b>	273	19307	4,2	357	30840	6,7	4994	411541	89,1
<b>Déli Krónika</b>	269	23820	5,9	375	25109	6,2	4468	357541	88,0
<b>Tények (TV2)</b>	2950	365539	27,2	3669	416831	31,0	4706	561219	41,8
<b>RTL Klub Híradó</b>	1789	187021	19,1	1995	185049	19,0	5537	603055	61,8
<b>Class FM Hírek</b>	907	38403	13,9	1242	48386	17,6	4233	188814	68,5

Mivel a médiatörvény csak a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek arányát határozza meg, megvizsgáltuk azt is, hogy a bűncselekmények összessége mekkora teret tudhatott magáénak a hírműsorokon belül. Az egyszerűbb megfogalmazás kedvéért a törvény hatálya alá nem tartozó bűnügyi híradásokat „egyéb bűncselekményeknek” neveztük el. Ezek közé tartoztak pl. az előző kormányok tevékenységével kapcsolatos büntető jogi feljelentések, terrorcselekmények stb. Éles határvonal húzódott a közszolgálati és a kereskedelmi médiumok között. Előbbiek nagyobb valószínűséggel számoltak be olyan büntettekéről, amelyek valamilyen formában érintették a közéletet, míg az utóbbiak esetében az ilyen típusú beszámolók háttérbe szorultak. A közszolgálati adók közül egyedül az M1 esti Híradójában közelítette meg együttes arányuk a tíz százalékot (8,3%). A demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűntények esetében csatornánként változott, hogy milyen téma megjelenítésére helyezték a nagyobb hangsúlyt. A közszolgálati adók hírműsoraiban és a Class FM-en Simon Gábor - volt szocialista politikus - eltitkolt ausztriai bankszámlája, a Tényekben a közfeladatot ellátó személyek (pl. tanárok) által elkövetett bűncselekmények, míg az RTL Klub híradóiban az amerikai kitiltási ügyről szóló tudósítások fordultak elő leggyakrabban 2014-ben.

### 1. ábra: A két bűncselekmény-típus előfordulási aránya a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)



A következőkben csak azokkal a híradásokkal foglalkozunk, amelyekre a médiatörvény elvárása vonatkozik. A hat hírműsor közül a Tények (TV2) esetében haladta meg egyedül a törvényben előírt

<sup>14</sup> A bűncselekmények közé beszámítottuk azokat a bűneseteket is, amelyek a demokratikus közvélemény tájékoztatását is szolgálták. Ezek közé soroltuk a hivatalos személy (Btk. 137 § 1) (rendőrök által elkövetett bűncselekmények stb.), a közfeladatot ellátó személy (Btk. 137 § 2) és a külföldi hivatalos személy (Btk. 137 § 3) által vagy ellen elkövetett büntetteket. A külföldön elkövetett terrorcselekmények is ebbe a kategóriába tartoztak (pl. az öngyilkos merényletek a Közel-Keleten).

mértéket a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűncselekmények részesedése (21,8%), az RTL Klub Híradójában 13,8% volt az aránya. A legkisebb valószínűséggel a Duna TV hírműsorában (0,9%) találkozhattunk a kérdéskörrel.

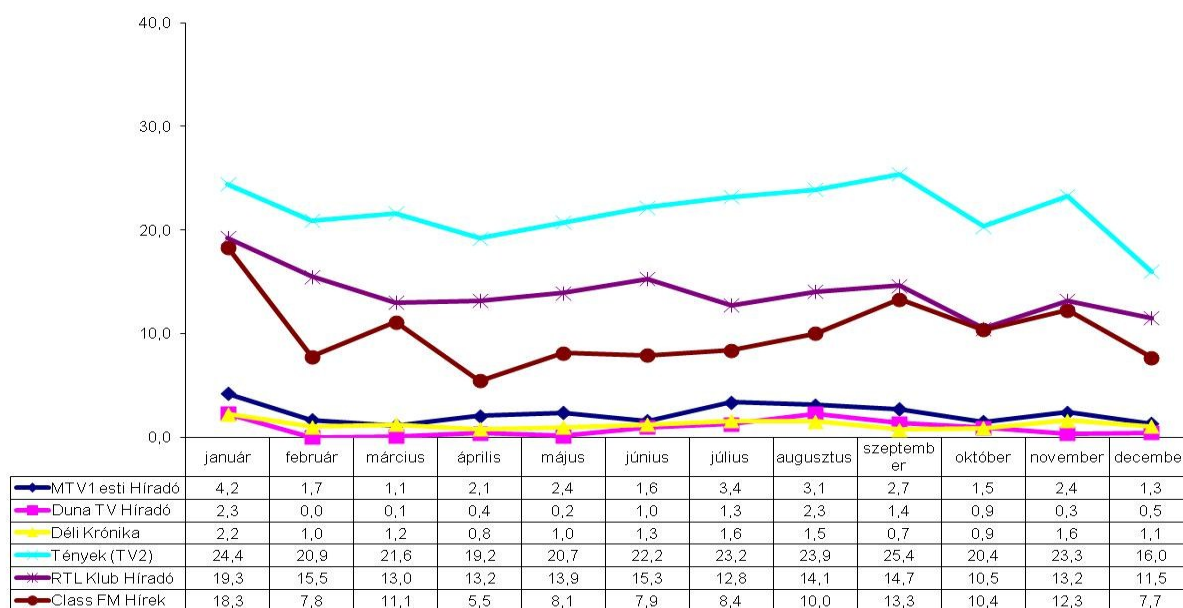
A Tények adataiban több mint két százalékkal emelkedett az ilyen típusú beszámolók előfordulása 2013-hoz képest (19,4% vs. 21,8%). 2014-ben mindössze két hónapban nem haladta meg a bűncselekmények prezentációja a csatornán a 20 százalékot, a legmagasabb értéket szeptemberben érte el (25,4%). Az RTL Klub Híradójában folytatódott a bűnügyi beszámolók részesedésének előző évben megkezdett csökkenése (15,4% vs. 13,9%), 20 százalék fölé egyik hónapban sem emelkedett. A Class FM esetében is a kérdéskör jelentős visszaszorulása volt tapasztalható (12,2% vs. 10,1%). A közszolgálati hírműsorokban elvétve találkozhattunk a témakörrel, a Duna TV Híradójában februárban szinte kimutathatatlan volt a részesedése.

2014-ben a két televíziós kereskedelmi csatorna műsorszerkesztése megváltozott, aminek révén éves összesítésben közel harmadával nőtt a híradók műsorideje. A Tények esetében a bűncselekmények előfordulása a műsoridő növekedésével együtt emelkedett, ellenben az RTL Klub Híradójában visszaesést regisztráltunk. Az egyes csatornákon mért arányok egymástól függetlenül változtak, nem volt felismerhető bennük olyan tendencia, ami arra utalt volna, hogy valamely esemény vagy események hatása alakította volna őket.

## 2. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek gyakorisága, hossza és műsoridejének aránya a hírműsorokban (esetszám, másodperc és százalék)

	nem jelenik meg bűncselekmény			megjelenik bűncselekmény		
	N	mp	%	N	mp	%
<b>M1 esti Híradó</b>	6968	761134	97,7	189	17892	2,3
<b>Duna TV Híradó</b>	5574	457598	99,1	50	4090	0,9
<b>Déli Krónika</b>	5032	401388	98,7	80	5082	1,3
<b>Tények (TV2)</b>	8951	1050615	78,2	2374	292974	21,8
<b>RTL Klub Híradó</b>	8024	840437	86,2	1297	134688	13,8
<b>Class FM Hírek</b>	5738	247785	89,9	644	27818	10,1

## 2. ábra: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről tudósító híradások aránya havi bontásban (a műsoridő százalékában)



Amikor a bűncselekmények hírműsorokban elfoglalt helyét vizsgáltuk, azt tapasztaltuk, hogy az első öt hírben – ami kiemelt helynek számít a híradókban – a részesedésük magasabb volt az össz arányuknál a két kereskedelmi televízió híradójának esetében (TV2: 24,6% vs. 21,8; RTL Klub: 28,6% vs. 13,8%). Ráadásul a műsoregységek hosszának mediánja (közéértéke) az RTL Klub Híradójában megközelítette, a Tények esetében pedig meg is haladta a két percet. Ezzel szemben a közszolgálati híradásokban elenyésző volt a bűnügyekkel foglalkozó műsoregységek kiemelt szerepeltetése és a hosszuk is elmaradt a kereskedelmiéknél mért szinttől.

**3. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek gyakorisága, hossza, műsoridejének aránya és mediánja a hírműsorok első öt hírében (esetszám, másodperc és százalék)**

	N	mp	%	mp
M1 esti Híradó	5	571	0,2	96
Duna TV Híradó	6	526	0,3	98,5
Déli Krónika	2	165	0,1	82,5
Tények (TV2)	443	65146	24,6	149
RTL Klub Híradó	518	61490	28,6	129
Class FM Hírek	191	8354	10,5	42

Fontos szempontnak tekintjük azt is, hogy a híradók a műsor elején és végén megjelenő összefoglalókban a bűnügyi beszámolókat szerepeltették-e, ezzel tovább hangsúlyozva jelentőségüket. Érdekes módon az M1 és a Duna TV Híradójában szerepeltek legnagyobb valószínűséggel bűncselekmények a headline-okban (26,5% ill. 26,0%), ez azonban együtt járt a bűnügyi híradások igen alacsony előfordulásával. A két kereskedelmi televízió közül az RTL Klub Híradójának headline-jaiban majd' kétszer nagyobb gyakorisággal fordultak elő bűncselekményekről szóló hírek, mint legfőbb vetélytársánál, a Tényeknél. A legalacsonyabb részesedést a Class FM-en regisztráltuk.

**4. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek hangsúlyozottsága a hírműsorokban (esetszám, százalék)**

	nincs hangsúlyozva		hangsúlyozva van	
	N	%	N	%
M1 esti Híradó	139	73,5	50	26,5
Duna TV Híradó	37	74,0	13	26,0
Déli Krónika	66	82,5	14	17,5
Tények (TV2)	2075	87,4	299	12,6
RTL Klub Híradó	1004	77,4	293	22,6
Class FM Hírek	567	88,0	77	12,0

A bűncselekmények csoportján belül külön kategóriát képeztek a Magyarország határain kívül történt bűntettek. A műsorok szerkesztői főként a hazai vonatkozású bűnesetek bemutatására koncentráltak (összesen: 92,5%). A szóban forgó külföldi eseményeknek a Duna TV Híradója (20,7%) és a Déli Krónika (19,9%) szentelt nagyobb teret. A nemzetközi bűntettekben belül a közszolgálati csatornákon a gyilkosságok, a kereskedelmi televízióknál az erőszakos cselekmények prezentációja dominált. A Class FM műsorában a lopások, gazdasági bűncselekmények előfordulása számított meghatározónak.

**5. táblázat: A külföldön történt, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények aránya és fajtáinak előfordulása a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)**

	gyilkosság	rablás, erőszakos bűncselekmény, életelleni bűncselekmény	lopás, gazdasági bűncselekmény	ittas vezetés, cserbenhagyás	%
--	------------	---	--------------------------------	------------------------------	---



<b>M1 esti Híradó</b>	50,0	50,0	*	*	<b>4,9</b>
<b>Duna TV Híradó</b>	62,5	12,5	25,0	*	<b>20,7</b>
<b>Déli Krónika</b>	52,9	17,6	23,5	5,9	<b>19,9</b>
<b>Ténvek (TV2)</b>	37,9	43,8	15,2	3,1	<b>6,9</b>
<b>RTL Klub Híradó</b>	28,0	49,2	19,6	3,2	<b>8,3</b>
<b>Class FM Hírek</b>	35,2	25,9	38,2	*	<b>6,8</b>

A hírműsorokban megjelenő bűncselekményeket négy csoportba soroltuk, amelyek a következők voltak: gyilkosság, erőszakos bűncselekmény (rablás, testi sértés, állatkínzás stb.), nem erőszakos bűncselekmény (lopás, gazdasági bűncselekmény stb.) és az ittas vezetés, cserbenhagyás.

A hazai bűnesetek média megjelenéseit az ORFK 2014-es adataival vetettük össze. A Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztálya rendelkezésünkre bocsátotta a Btk. paragrafusainak megfelelően az egyes bűncselekmény fajták előfordulásainak statisztikáját, amiket az említett négy kategóriába soroltuk. Az adatok alapján levonhatjuk a következőt, hogy Korinek László 2006-ban írt cikke még mindig aktuális a bűncselekmények megjelenítésében: az állampolgár a valódi bűnözés arányát nem észleli a híradásokban. Magyarországon az elkövetett bűncselekmények mindössze 0,3 százalékát tették ki a gyilkosságok, az elektronikus médiumokban mégis a bűnesetekre szánt műsoridőnek több mint 15 százalékát ennek a témának szentelték. Ez egyrészt magyarázható azzal, hogy az emberek érdeklődését e típusú hírek keltik fel, másrészt a televíziók számára vizuálisan könnyen megjeleníthetőek. Nem várható el a műsorok szerkesztőitől, hogy a bűnügyi statisztikáknak megfelelően szerepeltessék az egyes bűncselekményfajtákat, azonban olyan mérvű hangsúlyeltolódást regisztráltunk, amivel már jelentős mértékben befolyásolhatják az emberek percepcióját.

A híradásokban nem feltétlenül frissen történt eseményeket tárnak az érdeklődők elé. A gyilkosságokkal kapcsolatban az esetek 40 százalékában olyan ügyekről tudósítottak, amelyek vagy bírósági szakaszban álltak (pl. ároktői banda ügye, a soproni lőtérén történt mészárlás), vagy még nem sikerült felderíteni őket (pl. a soroksári kocogó megölése). A „régibbi ügyek” hasonlóan magas koncentrációját még az ittas vezetés, cserbenhagyás kategóriájánál rögzítettük (27,6%), amihez legfőbbképp Eva Rezesova ügyének tárgyalása járult hozzá.

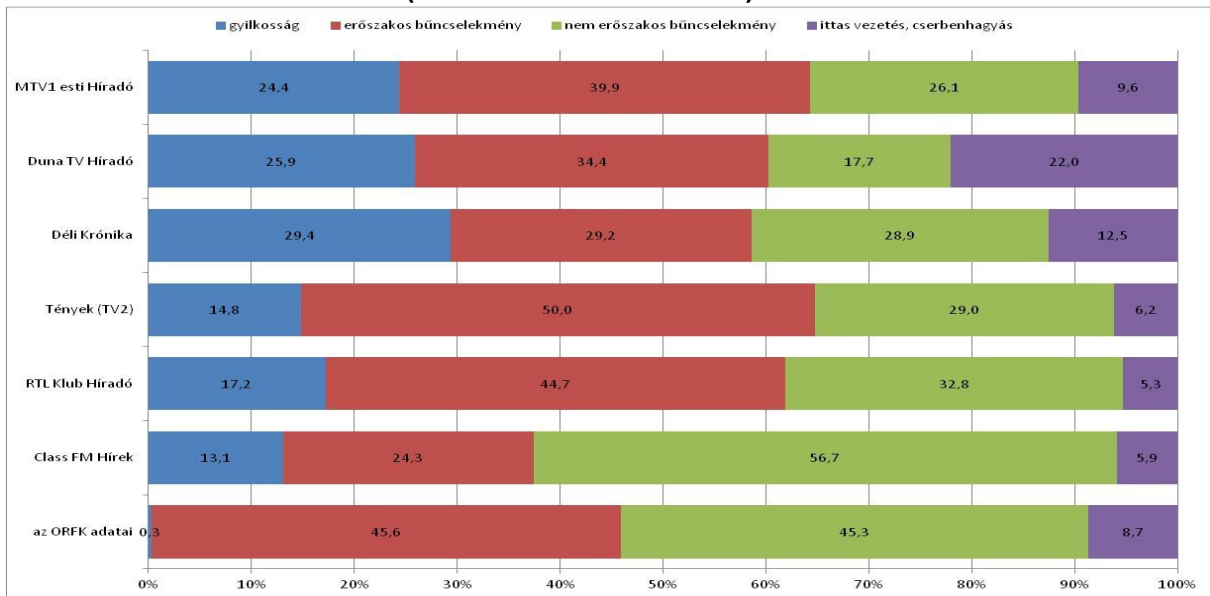
Kolosi Péter szerint a kereskedelmi hírműsorok témaválasztásánál és a hírsorrend kialakításánál a szerkesztők három kérdésre próbálnak a híradókon keresztül választ adni:

- „1. Biztonságban vagyok?
2. Biztonságban van az a közösség, ahol élek?
3. Biztonságban van az országom?”<sup>15</sup>

A hírösszefoglalók szerkesztői a mostani gyakorlatukkal - bizton kijelenthetjük - nem válaszolják meg ezeket a kérdéseket. A nézettségért folytatott versenyben az elmúlt évben - eltérve a valós tendenciáktól - sokkal inkább az érzelmekre jobban ható hírekre helyezték a hangsúlyt a híradásokban. Értelemszerűen, azokban a közszolgálati hírműsorokban, ahol a bűnesetek előfordulása alacsony maradt az év folyamán, ott még nagyobb teret szántak a nézők nagyobb érdeklődésére számot tartó gyilkosságoknak a témakörön belül.

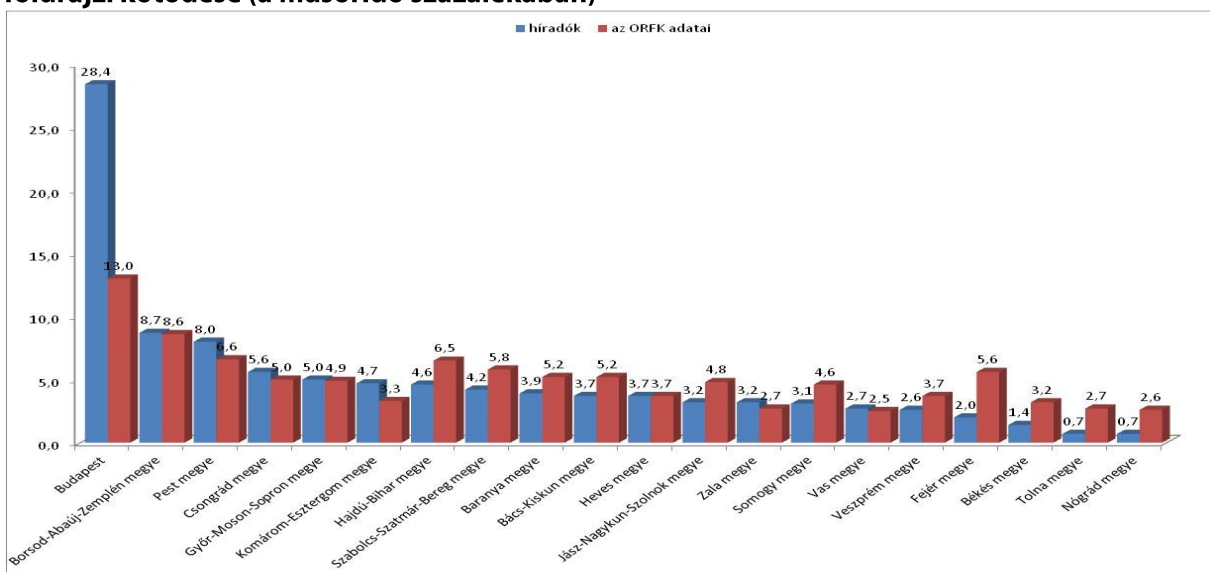
<sup>15</sup> Kolosi Péter: A kereskedelmi televíziózás Magyarországon 2006. 46-49. o.

### 3. ábra: A Magyarországon történt, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények fajtáinak előfordulása a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)



Az elektronikus médiumokban megjelenő bűnesetek földrajzi kötődését is felmértük. Az esetek közel hatodában (14,5%) nem közölték a nézőkkel/hallgatókkal a cselekmény helyszínét. Az ilyen típusú beszámolóknál erős Budapest központúság volt megfigyelhető, a hírek több mint negyede a fővároshoz kötődött (28,4%). Az ORFK információi szerint a Magyarországon elkövetett bűncselekmények 13,0 százaléka Budapesten történt, az elektronikus médiában azonban több mint kétszer olyan gyakran szerepelt. A főváros dominanciája főként a két közszolgálati csatorna hírműsorának esetében volt megfigyelhető (M1 esti Híradó: 50,8%, Duna TV Híradó: 60,2%). Második helyen Borsod-Abaúj-Zemplén megyét találtuk 8,7 százalékkal, ami a Duna TV Híradójában (16,0%) és a Tényekben (11,6%) jutott kiemelt szerephez. A fővároson kívül Pest megye (8,0% vs. 6,6%) és Komárom-Esztergom megye (4,7% vs. 3,3%) előfordulása számított magasabbnak a tényleges arányoknál. A megyék közel fele a tényleges bűnügyi adataihoz képest jóval kisebb súllyal szerepelt a hírműsorokban.

### 4. ábra: A hírműsorokban megjelenő, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények földrajzi kötődése (a műsoridő százalékában)



**6. táblázat: A hírműsorokban megjelenő, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények földrajzi kötődése (csatornáként, a műsoridő százalékában)**

	M1 esti Híradó	Duna TV Híradó	Déli Krónika	Tények (TV2)	RTL Klub Híradó	Class FM Hírek
Budapest	50,8	60,2	30,3	24,8	30,7	39,0
Bács-Kiskun megye	3,9	*	*	3,9	3,4	3,0
Baranya megye	0,9	*	*	4,1	4,2	2,8
Békés megye	2,4	*	2,6	1,3	1,4	2,1
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	8,7	16,0	6,3	7,5	11,6	6,8
Csongrád megye	4,8	6,5	6,8	5,5	5,4	8,3
Fejér megye	2,2	1,3	*	2,4	1,5	1,2
Győr-Moson-Sopron megye	2,9	1,4	4,4	5,2	5,3	2,1
Hajdú-Bihar megye	3,4	5,8	6,8	4,5	5,0	3,3
Heves megye	*	*	0,8	4,7	2,2	2,6
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0,2	*	*	3,8	2,5	1,8
Komárom-Esztergom megye	1,1	*	1,8	5,5	3,9	3,3
Nógrád megye	0,2	*	*	0,8	0,2	1,4
Somogy megye	3,9	1,0	9,4	4,0	1,4	1,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	1,6	*	6,2	4,7	3,0	5,9
Tolna megye	0,9	*	*	0,7	0,9	0,7
Vas megye	0,9	1,9	1,8	3,0	2,5	2,3
Veszprém megye	0,2	*	*	3,3	2,0	0,3
Zala megye	0,6	*	1,8	2,9	4,2	3,4
Pest megye	10,4	6,1	21,0	7,4	8,7	8,2

### Összefoglalás

Álláspontunk szerint sok mindent elmond elemzésünk tárgyáról, hogy eredményeink szerint az a csatorna nyerte a nézettségért folytatott versenyt<sup>16</sup>, amelynek híradóiban a törvény által előírt arányt meghaladta a bűncselekmények részesedése (21,8%). Ráadásul a két kereskedelmi csatorna hírosszefoglalóiban a bűncselekmények és a katasztrófák, balesetek együttes aránya az összműsoridő közel, vagy több mint felét tette ki. A helyzet ellentmondásos, hiszen a közvélemény-kutatási adatok szerint a megkérdezettek nem tartják annyira fontosnak a közbiztonság, bűnözés kérdését, és úgy érzik, hogy túl sokat foglalkoznak a témával a hírműsorokban.

<sup>16</sup> TV2 Tények: 968 ezer, RTI Klub Híradó: 766 ezer néző. Forrás: AGB Nielsen Médiautató Kft.

## Melléklet

A hírműsorok adatainak elemzéséhez segítségül felhasználtuk az ORFK bűnügyi statisztikáit. Az alábbi táblázatban azoknak a büntetteknek a statisztikai adatait csoportosítottuk az általunk használt kategóriák szerint, amelyeket, ha a hírműsorok bemutatnának, akkor az Mttv. 38 § (1) bekezdése vonatkozna rájuk.

### Az ORFK által regisztrált bűncselekmények adatai az elkövetés helye szerint

	gyilkosság	rablás, erőszakos bűncselekmény, életelleni bűncselekmény	lopás, gazdasági bűncselekmény	ittas vezetés, cserbenhagyás
<b>Budapest</b>	46	10489	11441	1466
<b>Baranya megye</b>	9	1552	7317	479
<b>Bács-Kiskun megye</b>	14	2493	5493	1382
<b>Békés megye</b>	9	1368	4043	355
<b>Borsod-Abaúj-Zemplén megye</b>	28	4462	10161	848
<b>Csongrád megye</b>	4	1868	6453	635
<b>Fejér megye</b>	15	2380	7276	437
<b>Győr-Moson-Sopron megye</b>	4	1840	6198	732
<b>Hajdú-Bihar megye</b>	18	2851	8321	496
<b>Heves megye</b>	7	1691	4498	482
<b>Jász-Nagykun-Szolnok megye</b>	14	2426	5879	404
<b>Komárom-Esztergom megye</b>	6	1116	4421	443
<b>Nógrád megye</b>	10	1288	3224	179
<b>Pest megye</b>	40	3986	6111	1742
<b>Somogy megye</b>	12	1726	6150	437
<b>Szabolcs-Szatmár-Bereg megye</b>	9	3094	6756	570
<b>Tolna megye</b>	5	1126	3455	292
<b>Vas megye</b>	2	1189	3016	329
<b>Veszprém megye</b>	4	1573	4651	514
<b>Zala megye</b>	3	973	3465	437

forrás: Belügyminisztérium, Koordinációs és Statisztikai Osztály